

Diarienummer	Fastställt/senast uppdaterad	Beslutsinstans	Ansvarigt politiskt organ	Ansvarig processägare
KFKS 2025-0091 I	2025-09-22	Kommunfullmäktige	Kommunstyrelsen	Säkerhetsdirektör
Program/Plan	Nödavloppsplan			

Nödavloppsplan

Dokumentets syfte

Att klargöra och fastställa mandat och ansvarsförhållanden i händelse av avbrott i den allmänna spillvattenanläggningen.

Dokumentet gäller för

Nacka kommuns nämnder och bolag

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	2
2. Definitioner.....	2
3. Strategier vid olika tänkbara scenarion	3
4. Roller och ansvar.....	5
5. Beslut och revidering.....	6
6. Relaterade dokument.....	7

I. Inledning

Denna plan har tagits fram för att höja Nacka kommuns beredskap vid ett avbrott i den allmänna spillvattenanläggningen och är en del av kommunens krisberedskap.¹

Den största risken för en störning i spillvattenanläggningen är bortfall av dricksvatten. När det inte finns dricksvatten fram till fastigheter i ledningsnätet kan man inte spola i toaletten. Fraktioner som avföring och toalettpapper som vanligtvis spolas ner blir då ett avfall som ska samlas in. Detta faller under kommunalt avfallsansvar i form av ”latrin från torrtoaletter och jämförliga lösningar” (jfr. 15 kap. 20 § 3 punkten miljöbalken). Uppsamlingen av avföring och papper i plastpåsar eller plastsäckar får normalt anses utgöra en ”jämförlig lösning” då det kan antas härröra från någon typ av tillfällig eller mer permanent mänskligt avträde eller torrtoalett.

Den största delen av Nackas hushåll är anslutna till den allmänna spillvattenanläggningen, till det tillkommer verksamheter och besökare.

I.1. Syfte

Syftet med planen är att:

- klargöra ansvarsområden och arbetsfördelning vid avbrott i spillvattenanläggningen.
- effektivt kunna hantera en allvarlig störning eller avbrott i spillvattenanläggningen så att konsekvenser minimeras för de som bor och verkar i Nacka kommun.

I.2 Förutsättningar

Planen förutsätter att det finns en behandlingsanläggning där avfallet kan tas emot.

2. Definitioner

Avfall – Varje föremål eller ämne som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med. Ett ämne eller föremål kan anses vara en biprodukt i stället för avfall, se 15 kap. 1 § miljöbalken för definitionen av biprodukt.

Kommunalt avfall – Definieras i 15 kap. 3 § miljöbalken. Det är avfall från hushåll och sådant avfall som andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll. Undantag finns beskrivna i 15 kap. 3 § miljöbalken.

¹ Regleras i Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

Avfall under kommunalt ansvar – Avser kommunalt avfall inklusive avfall under kommunalt ansvar enligt 15 kap. 20 § miljöbalken.

Restavfall – Sorterat brännbart kommunalt avfall. Med detta avses det avfall som kvarstår när farligt avfall, returpapper, förpackningar, elavfall, matavfall och annat avfall som omfattas av producentansvar har sorterats ut. Det avfall som normalt uppstår i hushållet och som läggs i ett kärl eller i en säck som samlas upp i kärl, containrar, underjordsbehållare eller lämnas i sopsugssystem.

Spillvattenanläggning – Anläggning som tar emot spillvatten från hushållens toaletter samt från bad, disk och tvätt. Spillvattenanläggningen leder spillvatten till behandlande avloppsreningsverk. I detta dokument avses med spillvattenanläggning den allmänna spillvattenanläggningen över vilken en kommun ansvarar.

Uppsamlingsplats – Gemensam plats där avfall kan lämnas. I denna plan avses avfallet vara väl förslutna påsar med avföring och toalettpapper. Upprättas först när behov uppstår.

3. Strategier vid olika tänkbara scenarion

Nedan beskrivs de scenarion som är vägledande för denna nödavloppsplan. Kommunen och Nacka vatten och avfall AB (nedan förkortad NVOA) ska vid behov också arbeta med parallella insatser för att minska konsekvensen av störningen, till exempel öppna idrottshallar eller trygghetspunkter utanför drabbat område eller ombesörja temporära toaletter.

3.1. Störning i dricksvattenförsörjningen

I det här scenariot är ledningsnätet trycklöst, det vill säga det finns inget dricksvatten att distribuera. Orsaken kan till exempel vara större läcka eller produktionsstörningar i vattenverket. Det går inte att spola i toaletten. Distribueras nödvatten ingår inte volym för att kunna spola i toaletter. Omfattning kan vara hela eller delar av kommunen.

Ett mindre avbrott

Med ett mindre avbrott menas ett kortare avbrott (ett par dagar) som drabbar ett begränsat område eller del av kommunen. Upp till ett hundratal berörda fastigheter kan vara aktuellt. Begränsande faktor är den tillkommande mängden avfall till restavfallskärnen.

Strategi: Vid ett mindre avbrott hänvisar NVOA berörda kunder att slänga sin väl förslutna påse med avföring och toalettpapper i restavfallet. Toalettpapper får ej lämnas i toalettstolen. Urin ska lämnas i toalettstolen. Vid längre avbrott i dricksvattenförsörjningen kan sjövattnet/regnvatten/smältvatten användas för att

emellanåt spola bort urinen i toalettstolen till spillvattenanläggningen. Kunder kan också erbjudas att tömma kärl med urin vid utpekad punkt på spillvattenledningen.

Ett större avbrott

Händelse där avbrottet är längre än ett par dagar och/eller mer omfattande i antal påverkade kunder och verksamheter än vad som beskrivs i ”ett mindre avbrott”. NVOA kan inte upprätthålla fastighetsnära insamling på grund av den ökade mängden avfall.

Strategi: NVOA hänvisar berörda kunder att slänga sin väl förslutna påse med avföring och toalettpapper i container på särskild uppsamlingsplats. Container placeras ut vid ett 15-tal strategiska platser som anpassas och väljs ut beroende på händelsens utbredning. Urin ska lämnas i toalettstolen. Vid längre avbrott i dricksvattenförsörjningen kan sjövattnet/regnvatten/smältvatten användas för att emellanåt spola bort urinen i toalettstolen till spillvattenanläggningen. Kunder kan också erbjudas att tömma kärl med urin vid utpekad punkt på spillvattenledningen. Finns resurser ska dessa användas för att underlätta för verksamheter som är prioriterade enligt Nödvattenplanen.

3.2. Begränsa användning av spillvattenanläggningen

I det här scenariot finns det dricksvatten i ledningsnätet, men av någon anledning så har NVOA tillfälligt begränsat fastighetsägares möjlighet att använda den allmänna spillvattenanläggningen. Det gäller exempelvis vid händelser där NVOA finner det nödvändigt att förebygga person- eller egendomsskada, olägenhet för människors hälsa eller miljön eller annan åtgärd som berör NVOA:s egna eller därmed förbundna anläggning, till exempel mottagande avloppsreningsverk.

Strategi: Avföring och toalettpapper samlas in enligt strategin under 3.1 *Störning i dricksvattenförsörjning*. Om användningen av spillvattenanläggningen måste begränsas även avseende urin följs kompletterande instruktioner från NVOA.

3.3. Höjd beredskap och krig

Kommunens lagstadgade ansvar att borttransportera och behandla avfall under kommunalt ansvar enligt 15 kap. 20-20a §§ miljöbalken upphör inte vid höjd beredskap eller krig.

Strategi: Se scenario *Störning i dricksvattenförsörjning*. Utifrån förutsättningar och resurser sker insamling av avfall så likt den ordinarie insamlingen som det är möjligt. Vid begränsade möjligheter ska avfallshanteringen ske med fokus på att försöka minimera sanitära olägenheter av avfallet och att försöka minska risken för spridning av sjukdomar.

4. Roller och ansvar

Nacka kommun har ett geografiskt områdesansvar som innebär att se till att de som bor och verkar i Nacka kommun har tillgång till avfallsinsamling. NVOA i sin tur ansvarar för att samla in och transportera avfall under kommunalt ansvar till mottagningsanläggning.

Ansvarsprincipen är en grundläggande princip i det svenska krishanteringssystemet. Det innebär att den som normalt ansvarar för en verksamhet även har det ansvaret i en krissituation. Om verksamheterna inte klarar att hantera krisen inom egen verksamhet tar kommunens övergripande krisorganisation över. Aktörer som bedriver en verksamhet i kommunen behöver se över sin beredskap inför en eventuell händelse då den allmänna spillvattenanläggningen inte kan användas som vanligt.

4.1. Nacka kommun

Inför störningar

- Ansvarar för att det ska finnas en nödavloppsplan samt rutiner för att hålla den uppdaterad.
- Ser till att kontinuerligt informera de som bor och verkar i Nacka om vikten av egen beredskap och vara förberedda för att kunna hantera ett avbrott i den allmänna spillvattenanläggningen.
- Respektive process ansvarar för att informera och säkerställa att verksamheterna inom sitt område är förberedda på att hantera en händelse där den allmänna spillvattenanläggningen inte går att använda.

Vid störningar

- Aktivt arbeta för att minska konsekvenserna vid en störning i den allmänna spillvattenanläggningen.
- I dialog med övriga aktörer som hanterar händelsen, formulera och kommunicera information om den inträffade händelsen till de verksamheter som berörs och till allmänheten.
- Se till att det finns aktuell information om händelsen på kommunens hemsida samt i övriga relevanta kanaler.

4.2. Nacka vatten och avfall AB (NVOA)

Inför störningar

- Ansvarar för att säkerställa att det finns en grundberedskap för att hantera avbrott i den allmänna spillvattenanläggningen i kommunen.

- Råda och informera kring hur de som bor och verkar i kommunen förbereder sig inför en händelse med avbrott i den allmänna spillvattenanläggningen.

Vid störningar

- NVOA gör situationsbedömning och beslutar när latrin inte kan hanteras i den allmänna spillvattenanläggningen utan behöver samlas in på annat sätt.
- Skyndsamt informera Nacka kommun om händelsen och om eventuellt upprättande av uppsamlingsplatser.
- I dialog med övriga aktörer som hanterar händelsen, formulera och kommunicera information om den inträffade händelsen till de verksamheter som berörs och till allmänheten.
- Skyndsamt hantera händelsen/orsaken till att störningen uppstått.

4.3. Verksamheter och allmänheten

Inför störningar

- Ha egen beredskap för avbrott i den allmänna spillvattenanläggningen. Till exempel lager av kraftiga plastpåsar, hink med lock, plasthandskar och desinfektionsmedel.
- Verksamheter ansvarar för att identifiera hur ett avbrott i den allmänna spillvattenanläggningen påverkar den egna verksamheten och har rutiner och planer för hur det ska hanteras.

Vid störningar

- Följa kommunens anvisningar och information avseende insamling av avföring och toalettpapper. Det är viktigt att följa råden för att minimera smittorisk och sanitär olägenhet, för dig själv och för hämtpersonalen.
- Endast spola ner urin i avloppet. Spolas annat än urin ner i avloppet blir det stopp.
- Kunder med torrtoaletter exempelvis latrintunnor och jämförliga lösningar föreslås fortsätta nyttja dessa. Och vid behov beställa hämtning som vanligt hos NVOA.
- Kunder med sluten tank kan nyttja dessa. Beroende på händelse kan det finnas behov av utsträckt hämtningsintervall och fastighetsägaren föreslås nyttja anläggningen sparsamt.

5. Beslut och revidering

Nacka kommuns nödavloppsplan beslutas av kommunfullmäktige och ses över minst varje mandatperiod.

6. Relaterade dokument

Nödvattenplan 2023–2026

Kommunens nödvattenplan är ett styrdokument fastställt av kommunfullmäktige i syfte att klargöra mandat och ansvarsförhållanden i händelse av nödvattenförsörjning.

Insamlingsplan

Insamlingsplan nödvatten är ett dokument inom Nacka vatten och avfall med åtgärder när och hur insamling av avföring ska ske.